

نامه انجمن حشره‌شناسان ایران
جلد هشتم (شماره ۱ و ۲) - اسفندماه ۱۳۶۴

کلید شناسائی نیم‌سخت‌بالپوشان ایران (۱۲)
خانواده CIMICIDAE Latreille 1804

نگارش:
دکتر محمد صفوی*

حشرات این خانواده که به زبان پارسی ساس نامیده می‌شوند دارای بدنی بسیار پهن ، شکم بیضی و سر پهن آنها دارای خرطوم کوتاه سه‌بندی است ، شاخکها چهاربندی و دارای موهای بسیار ظریف هستند ، چشم ساده دارند ، بالپوش‌ها کوچک و به صورت فلس درآمده و پنجه پاها دارای سه بند است .

این حشرات نورگریز (Lucifuge) بوده و از خون خزندگان ، پرندگان و یا پستانداران تغذیه می‌کنند و به بی‌غذائی بسیار مقاوم می‌باشند فقط یکبار تغذیه برای مدت چندین ماه زندگی آنها کافی است . حشرات بالغ و لارهای *Oeciacus himundinis* Jenyns از پشه‌زنان بارگشت‌پرستوها در لانه و یا در مجاورت آن بدون غذا باقی می‌مانند . از این خانواده *Cimex lectularius* L. 1758 تنها حشره‌ایست که در اغلب نقاط ایران وجود دارد .

* - تهران - صندوق پستی ۱۴۵۴ - ۱۹۳۹۵

- این مقاله در تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۵ به دفترنامه انجمن رسیده است .

بیولوژی: *C. lectularius* یا ساس رختخواب که احتمالاً " بومی آسیا بوده است اکنون به صورت حشره‌ای همه‌جائی (Cosmopolite) در آمده و بویژه در نواحی کوهستانی به خوبی بومی می‌شود. بدن این حشره از موهای بسیار ظریفی پوشیده شده، اولین پندشاخک بسیار کوتاه و دومین بند آن بلندتر از سایر بندها می‌باشد و احتمالاً " این حشره در پخش و انتقال برخی از بیماریها دخالت دارد. بزاق حشرات این خانواده دارای خاصیت ضد انعقاد خون (Anticoagulant) بوده و سمی و دردناک می‌باشد. بنظر می‌رسد که بو و حرارت طعمه باعث جلب حشرات مزبور می‌گردد. این حشرات دارای فعالیت شبانه بوده و علاوه بر انسان به موش، پرندگان و عده زیادی از پستانداران حمله می‌کنند. نواحی عریان بدن انسان بیشتر مورد گزش این حشره قرار می‌گیرد، گزش حشره نسبتاً " طولانی و در حدود سه دقیقه طول می‌کشد و درابتداء بدون درد بوده و سپس در دقیقه دوم شروع به خارش می‌کند و هرگاه حشرات هنگام مکیدن خون مورد آزار قرار نگیرند قادر به مکیدن تا دو برابر وزن خود خون می‌باشند. حشره پس از تغذیه به مکانهای تاریک پناه می‌برد. تخم این حشره بیضی سفید مایل به خاکستری و Chorion آن از خارهای بسیار ظریفی پوشیده شده است و به تعداد ۵ تا ۱۴ عدد بعد از هر نوبت تغذیه در شکاف دیوار و درزهای تختخوابهای چوبی گذاشته می‌شود. تعداد تخم بستگی به مقدار غذا و وزن بدن حشره ماده دارد و اگر حشره هر سه یا چهار روز یکبار تغذیه کند به مدت شش ماه روزانه سه تخم می‌گذارد. پوره‌ها پس از پنج بار تغییر حلد و تقریباً " پس از یازده هفته به حشره بالغ تبدیل می‌شوند. برای نشو و نما هر مرحله پورگی یکبار غذا لازم می‌باشد و حشره ماده قبل از تخم‌ریزی نیز به غذا نیاز دارد. طول متوسط عمر این حشره در اسارت و بدون غذا و در حرارت ۱۳ درجه سانتیگراد نزدیک یکسال و پوره‌ها تقریباً " سه ماه می‌باشد. این حشره از سلطوح مرطوب دوری می‌جوید. در باعث‌های چربی این حشرات یک جفت Mycetome حاوی باکتری‌های همزیست (Symbiotique) وجود دارد که به اعصاب مختلف و حتی تخمدان آنها منتقل می‌شود. جفت‌گیری در این حشرات بسیار جالب توجه می‌باشد.

Penis حشره در حال استراحت به طرف چپ استهای شکم و در یک شکاف جانبی قرار دارد و در هنگام جفت‌گیری آلت تناسلی خود را در یک فرورفتگی ویژه‌ای بنام عضو Ribaga که در قسمت راست حاشیه چهارمین بند شکم ماده قرار دارد داخل می‌کند قسمتی از Spermatozoïde ها از جدار کیسه فوق عبور کرده و توسط Hemocoele به Receptacle seminale می‌رسد در حالی که قسمت دیگری از آنها مستقیماً " به Ovariole ها داخل می‌شوند.

یک قسمت نیز توسط سلولهای آمیبی شکلی بنام *Cellule amiboïde* که به نام عضو *Berlése* نامیده می شود و در مجاورت عضو *Ribaga* مجتمع شده اند هضم شده و سپس در ساختمان و تکامل تخمدانها که هنگام جفت گیری نارس می باشند بکار می روند. هورمونهای مترشحه توسط سلولهای آمیبی شکل عضو *Berlése* باعث فعالیت اسپرما توزوئیدها می گردند .

Journal of Entomological Society of Iran
March 1986, Vol. 8(1,2)

CONTRIBUTION À LA CONNAISSANCE DES
HEMIPTERES-HÉTÉROPTÈRES DE L'IRAN

XII

Par: M. SAFAVI*

Résumé

La famille *CIMICIDAE* a été connue par une seule espèce *Cimex lectularius* L. jusqu'a ce jour en Iran.

L'auteur décrit la biologie et la morphologie sommaire de cet insecte.

REFERENCES

- HOBERLANDT, L., 1954- Hemiptera - Heteroptera from Iran
Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, 29: 121-140.
- POISSON, R., 1951- ordre Des Hétéroptères p. 1656 - 1803.
in "GRASSÉ, F.R.,: *Traité de Zoologie*, Tome X, Fascicule II".

*- Dr.M. Safavi. P.O. Box 1454, Tehran 19395, IRAN.